

Spannende jaarverslagen van 'de Bank'

Auteur(s):

Keuzenkamp, H.A.

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4150, pagina 349, 1 mei 1998

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

monetair, beleid

Als in het jaarverslag van De Nederlandsche Bank minzaam over 'de Bank' wordt gesproken, dan is het vanzelfsprekend over wie het gaat: de hoedster van de gulden, niet die van Ajax. Maar zal dit, zodra de gulden verruild wordt voor de euro, nog zo blijven? Als per uiterlijk 1 juli 2002 de gulden niet langer wettig betaalmiddel is, dan rest van de eens zo statige instelling niet veel meer dan een vrijwillig filiaalbedrijf.

Toch zal ons filiaal van de Europese Centrale Bank een belangrijke rol blijven vervullen. Een veel belangrijker rol dan bijvoorbeeld de regionale reservebanken van de Amerikaanse Federal Reserve, zoals die in Kansas of Minneapolis. De verschillen tussen Europa en de VS zijn opmerkelijk: in Europa zal de rol van de nationale centrale banken groter zijn. De rapportage van de president van De Nederlandsche Bank in het jaarverslag blijft daardoor belangrijk - misschien wel meer dan goed zou zijn.

Neem het monetaire beleid. De formulering van doelstellingen zal zowel in Europa als in de VS centraal geschieden. In Europa gebeurt dat door de raad van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB), waarin naast de directie van de ECB de directeuren van de nationale centrale banken zitten. Per saldo hebben de laatsten een overwicht. In de VS wordt het beleid door het Federaal Openmarktcomité bepaald, waarin de regionale reservebanken slechts met een minderheid van stemmen vertegenwoordigd zijn. De rol van Nout Wellink in de beraadslagingen van het ESCB zijn dus van groot belang, zeker als er binnen de EMU meningsverschil bestaat over het te voeren monetaire beleid. We mogen verwachten dat hij hierover in volgende jaarverslagen verantwoording aflegt.

Een verwant verschil met de VS is de uitvoering van het monetaire beleid (de geld- en valutamarktinterventies). Deze zal in Europa niet centraal, maar 'voorzover mogelijk en passend' door de nationale centrale banken geschieden. De schaalvoordelen van een financieel centrum worden daardoor in de VS veel beter benut dan in Europa. De Fed heeft minder personeel nodig dan het de ECB en het ESCB, en New York floreert als belangrijkste financiële markt.

Naast monetair beleid hebben centrale banken een grote rol bij de zorg voor een stabiel financieel stelsel. Ook op dit vlak zijn er grote verschillen. 'Interstate banking' is in de VS aan grote beperkingen onderhevig, terwijl in Europa de markt in rap tempo grenzen doorbreekt. Het toezicht op de banken en de rol van de centrale bank als hulpverlener zijn in de VS centraal geregeld. In de EMU wordt dit juist angstvallig decentraal gehouden. Weliswaar zijn er algemene richtlijnen, opgesteld door het Bazelse Comité van Toezichhouders, maar deze richtlijnen voorzien slecht in de snelle vervalting van het bankwezen in Europa. Het uniformeren van de informatievoorziening van particuliere financiële instellingen in de EMU, en de afspraak dat nationale centrale banken Frankfurt een telefoontje geven als er ergens iets loos is (zoals op 2 december jl. door de EMI-raad werd afgesproken), zijn onvoldoende. Neem de situatie van 'De bank' (die van Ajax dus). Deze probeert driftig grenzen te overschrijden. Stel, na succesvolle overnames in België of Frankrijk wordt er op Europees niveau gefuseerd en ontstaat een financiële reus zonder weerga. Mede door het aangename belastingklimaat dankzij de plannen van Vermeend en Zalm wordt Nederland statutaire vestigingsplaats. Stel nu dat deze reus gaat wankelen door wat narigheid op de beurs, een onhandige kredietverlening aan de Russische olie-industrie en vooral bestuurlijke verlamming doordat de Raad van Bestuur diep verdeeld is over de vraag welke voetbalclub gesponsord moet worden. Wat doet 'de Bank' als 'De bank' dreigt te failleren? Moet vanuit Nederland financiële steun worden verleend, ook om financiële rampen elders in Europa te voorkomen? En, mocht het vooral om een Nederlands belang gaan, zou Nederland dan strenger zijn met hulpverlening dan Frankrijk in een soortgelijk geval?

Nout Wellink schrijft in het jaarverslag (blz. 34) "Met het vinden van een goede balans tussen de positie van het centrum in Frankfurt en die van de nationale centrale banken zal nog enige tijd zijn gemoeid". Hoe langer dit echter duurt, des te slechter dat is voor de stabiliteit van het Europese monetaire stelsel. Zo'n stelsel dient robuust te zijn voor systeemrisico's. Daarbij is een grotere rol voor de ECB gewenst. Ook zijn duidelijke afspraken nodig over de mate waarin particuliere banken kunnen terugvallen op de centrale bank, als er toch iets mis gaat. Het Amerikaanse spaarbankdrama, dat de belastingbetaler aldaar ongeveer 150 miljard dollar heeft gekost, had zich niet voorgedaan als de spaarbanken betere 'checks and balances' hadden gekend. Spaarbanken in financiële problemen gingen steeds risicovoller opereren, mede omdat de overheid veel te ruime garanties had afgegeven. Dit probleem van 'moral hazard' speelt ook in Europa en wordt slechts groter als verantwoordelijkheden niet helder zijn vastgelegd. Daarom zouden bijvoorbeeld, onder auspiciën van de ECB, afspraken gemaakt moeten worden over (gedeeltelijke) uitsluiting van bijvoorbeeld grote (vaak institutionele) beleggers van door de overheid (lees: Frankfurt, niet Amsterdam of Parijs) geboden crediteurenbescherming bij bankcrises. De marktpartijen krijgen zo zelf een groter belang bij financiële stabiliteit en solvabiliteit. Zolang het Europees Stelsel van Centrale Banken zich hier niet aan waagt, kunnen de jaarverslagen van De Nederlandsche Bank bij tijd en wijle nog spannender leesvoer opleveren dan ons lief is.

